

EEN regenachtige Bloedprocessie-ochtend kwam achter een zonnige eerste-meidag en een twijfelachtige zondag aangehinkt. Een macht van grijze wolken overrompelde de lucht die moeite had om af en toe een stukje van haar blauw kleed te laten zien. En tóch zou de Processie uitgaan; maar hij, Peter Machtens, zou ze niet zien. Uit Duinegem moest hij vertrekken met een car vol levenslustig-rumoerige jongens: zich voor een ganse week gaan opsluiten tussen kale pensionaatsmuren, ergens in een ver Waals stadje waar grijze schalie, bruingele zandsteen, groene heuvels en grauwe luchten zijn droefgeestigheid nog wat zouden vergroten. Ach, die eeuwige schoolreizen naar de Ardennen. Hij kon aan Wallonië niet denken zonder een bomvol met knapen geladen car voor zijn ogen te zien.

— Zal de Processie kunnen uitgaan, vroeg hij zich voortdurend af, terwijl op de Vlaamse wegen overal autocars van allerlei kleur en formaat de zijne kruisten. Moesten ze hem nu juist op zo 'n dag op excursie sturen. Ook zijn rijdend klaslokaal, bomvol; zelfs al de klapstoeltjes bezet. De kereltjes wilden al beginnen roken van 's morgens vroeg. Na één sigaretje verbood hij het. De rook bleef in de lage wagen hangen en Peter, met nog de smaak van de ochtendkoffie in de mond, walgde ervan, het irriteerde zijn gemoed en zijn netvlies.

— Chauffeur, muziek! riepen een paar jongens. Dát kon

Peter minder schelen, ze bleven intussen rustig en hij moest dan niet immer schoolmeester spelen: — Roger, niet vloeken! André, waar heb je dat lelijke woord geleerd? Theo, zeg je dat aan je moeder ook? Och, de onoverzienbare rij standjes voor een nooit eindigende reeks slordigheden en tekortkomingen.

Intussen regende het nog wat harder. Rechts van de weg, in de richting van Toregem, blauwe luchtstrepen van hoop; links een hemel zo zwartblauw, alsof honderden boze engelen een gans magazijn inktpotten over de wereld wilden uitgieten. Het landschap was één weefsel van grijze, zwarte, groene, rode, gele en blauwe beeflijnen: schering, met de inslag van de slagregen. Toerisme op regendagen, regenstrepen: lelijke strepen door de rekening van onze illusies.

De militaire begraafplaats van Poldergem, een gebibber van grijze kruisjes, het kanaal van Snullegem een horizontale streepjesreeks die de regenstrepen opving.

— De Processie zal niet kunnen uitgaan, zei een jongen.

— Een blek voor een lek, zuchtte een tweede.

Een derde, zakelijker: — Regen of geen regen, de mensen zijn er nu toch en zullen nu nog meer verteren.

En een vierde, optimistisch: — Zie je dan niet dat de regen onze car volgt als een hondje, 't zal daar ginder beter zijn...

Weer volgde een stilte en enkele stoutmoedigen staken een tweede sigaretje op.

Te Uielede werd halt gehouden om een paar zandtapijten te gaan bekijken. Een ware wolkenvloot loste haar waterinhoud tussen twee heuvels. In de herberg maakten de rapste knapen zich meester van de pingpongtafel, anderen vlogen naar biljart en jukebox.

— Eerst de zandtapijten, zei de meester. Ze bekeken allen de Bruegelcopie met de ronde rijstapborden. Vóór dat werk lagen net dezelfde schoteltjes, maar met zand.

Peter bestelde een boterham met plattekaas, jonge ajuintjes en radijsjes. De jongens beoefenden hun geliefkoosde spelletjes, zij die niets meer vonden maakten hun lang gezicht nog wat langer met een troostende sigaret en keken dan maar voorzichtig hoe hun meester al dat wit en groen tussen zijn rode

lippen stak. Ze konden buiten op de draaimolentjes en touters niet spelen, het pleintje was een slijkpoel geworden.

Dan maar weer met beslijkte schoenen in de car. Tussen de kalme lippen van Peter bengelde de sigaar die hij van de tevreden herbergier had gekregen. Ze reden nu door Hazegem. Er werd aan de weg gewerkt en gendarmen zorgden voor de omleiding. Op de smalle ouderwetse kasseibaan dokkerde de car en de chauffeur kreeg het warm ondanks de koude regen. Hij had lust om er een krachtig woord door te jagen, maar hij dacht tijdig aan zijn schoolvracht en aan de meester. Achteraan in de wagen was Seppen Miezen waarschijnlijk een krasse anecdote aan het vertellen; de meester verstond er niets van, alleen hoorde hij wat stil en ondeugend gegnuif, ook soms

een onderdrukte lach. Waarom moest die gemene Seppen ook mee, je had altijd last met hem; maar de chef stond er op dat iedereen meeging. Seppen zal er misschien beter mee worden, had hij gezegd. Ja, die bazen...

Maar nu corrigeerde Peter Machtens zichzelf. Hij blies een geurige rookkrul door zijn opstandige gepeinzen en was dadelijk weer bereid om het leven schoon te vinden: in ruil dan toch een hele week geen les. Maar hij dachtte vooral de avonturen in het pensioonaat. Och kom vooruit, 't zal wel voorbij gaan.

Omstreeks de middag, na nog de historische kapel van Tarwelee, het kruis van Gerstendonk en de basiliek van Koekelgem te hebben bezocht, reden ze, nog steeds onder de gutsende regen, de hoofdstad binnen. Meester was tevreden dat zijn jongens zoveel nota's hadden genomen (op een paar luiards na die het afschrijven als hun specialiteit beschouwden) en de knapen bleken ook opgetogen over hun dansende letters die ze de volgende week al niet meer zouden kunnen lezen. Hij wees op een paar fouten, altijd dezelfde, die hij maar nooit zou kunnen uitroeien.

Ze trokken nu het lokaal binnen van een Duinegemenaar die al vele jaren hier woonde. Meester verkoos steeds dat café, het was enigszins buiten de centrumdrukte gelegen en men voelde er zich beschermd door de portretten van de vijf koningen. De jongens haalden hun droge boterhammen uit en aten ze met lange tanden op.

Driesje Sneepe vroeg, of hij om een zakje frites mocht gaan.

— Eet eerst je boterhammen op, zei de meester.

— Ze zijn zo uitgedroogd, Meneer, pruilmonde Driesje.

— Harde « kasten », kloeke « gasten », lachte de meester, in het Westvlaams. En hij bestelde daarop dadelijk een biefstuk met frites, voor zichzelf. Hij ging zelf eens aan de deur kijken of hij geen gebakkraam in de buurt zag. Neen, niets dan druipnatte bomen, waterwaaiierende auto's en een gesloten krantenhuisje op de laan... Toen hij terug binnenkwam, merkte hij wel dat Driesje (die de kellner met een briefje van vijfhonderd frank betaalde) het al vergeten was. Dat ventje heeft wel veel geld meegekregen van zijn moeder, dacht hij. De jongens begonnen met de kaarten te spelen, deden als de « groten », rookten, pochten, lachten en dronken. Weldra omhulde een statige rookwolk de vijf vorstenportretten. De bazin troonde in Brabantse weelde achter de toonbank en haar zontje kwam eens nieuwsgierig naar de Duinegemse jongens kijken. De chauffeur sloeg een praatje met de waard en Peter noteerde in zijn agendaatje de uitgaven van de ochtend. Toen hij daarmee klaar was, ging hij eens tussen de tafeltjes zien wat zijn « gasten » uitvoerden. Flup Raes stak vlug een bierkaartje weg. Te laat, echter!

— Geef me dat eens hier, eiste de meester. Flup gehoorzaamde om erger te voorkomen, hij kreeg er een rood kleurtje van. Op de keerzijde stond een versje geschreven (niet het geschrift van Flup). Meester las:

*Zo gebeurt het niet alle dagen
een dag vol regenvlagen
wij drinken allen Martini
en denken aan onze Lili.*

Peter Machtens stak het kaartje in zijn portefeuille. Gek toch, hoe ook hun verbeelding al spookt, bij al die brave bierdrinkende jongens. Hij dacht er even over na, om een kleine inspectie naar verdachte foto's en dergelijke aan te vangen; maar de loden uren van de lentenamiddag braken thans ook voor hem aan. Hij glimlachte eens vergoelijkend en stuurde, veiligheidshalve, een strenge blik in de richting van de bierkaartrijmfabrikant uit. Hij had ook recht op een beetje nietsdoen. Hij voelde de schoenveters over zijn licht gezwollen voeten spannen en hij maakte zich klaar voor een siësta van tien minuten, een zittende rust die van buiten uit haar karakter van waakzaamheid niet mocht verliezen. Weer overviel hem dat gevoel van machteloze weemoed en hij reageerde erop door dadelijk een prentkaartje vol te schrijven bestemd voor zijn oude moeder die hij nu een week lang missen moest. Hij dacht aan haar twaalf dikke albums waarmee ze in zijn gezelschap haar zondagnamiddagen opvrolijkte. Hij zag haar reeds dit nieuwe kaartje inplakken. Gisteren had ze hem nog een boel raadgevingen meegegeven: Doe dit jongen en doe dat niet. En hij had haar beloofd het te zullen doen, ofschoon hij al een goed stuk in de veertig was. Toekomend jaar, als 't God beliefd, zou hij haar een dertiende album voor haar verjaardag kunnen kopen...

Meer en meer doezelde Peter Machtens weg, tot ineens het breken van een bierglas hem tot de schreeuwerige nuchtere werkelijkheid terugriep. Nu was het tijd geworden om met zijn schapen weer verder de aardrijkskunde van België af te grazen.

Na de hoofdstad, de pilonen van Heuveldonk en de leeuw van Walegem. Ze reden maar altijd verder, een natte provincie uit en een regenprovincie in, slikten kilometers en toeristische commentaren, tot de avond zich ten slotte over hen ontfermde en de luie Meizon een gouden rand borduurde (eindelijk!) boven de terrils en dreigende fabriekscomplexen. Ha, de natuur weet op de duur toch ook haar bittere pillen te vergulden...

Eindelijk bereikten ze de stad waar ze een week in een bevriende school zouden verblijven. Machtens' directeur was er destijds nog onderwijzer geweest en elk jaar trok een klas er heen, opdat iedereen goed zou weten waar de baas nog had les gegeven en zijn vrouw vandaan gehaald. De chef, een degelijke pedagoog van de oude stempel, stelde zijn oude school steeds voor als een oord van zaligheid; elk jaar beschreef hij er de schoonheid van en roemde de netheid, de organisatie en andere papieren voortreffelijkheden. Hij was totaal onwetend over de veranderingen die er sindsdien hadden plaatsgehad (sinds zijn schoonmoeder was gestorven, had hij trouwens zelf nooit meer zijn oude school bezocht) en zijn onderwijzers wachtten er zich wel voor, een van zijn teergeleefde illusies te vernietigen; zij lieten hun baas in zijn wijsheid en waan, met de stille hoop dat een of andere vader of moeder van een leerling wel eens zou komen opspelen. Dit was echter nog niet gebeurd. En nu het opnieuw Peter Machtens' beurt was, zou er wel weer niets van in huis komen.

De chauffeur wrong met inspanning van al zijn krachten zijn lange car door de enge straatjes van het blauwgrijze nijverheidsstadje. Vooral in één bocht had hij het lastig om met zijn motorkap de patisserie van Dupont en met zijn achterlicht de slagerswinkel van Dubuisson niet aan te raken. De nieuwsgierige voorbijgangers stonden met hun rug tegen gevel of etalage gedrukt om de dikke wagen niet te hinderen. Even kraakte het chassis over een domme boordsteen, de jongens voelden de schok, de chauffeur morde; nu was de laatste hinderpaal uit de weg en in rechte vaart ging het steil de hoogte in, tot de wagen stil stond vóór de school. De deur gaapte wijdopen en uit de verlichte portierskamer stak de oude conciërge een zwijgende vinger in de richting van de binnenplaats. Peter en zijn karavaan, beladen met valiezen of rugzakken, stapten voorzichtig in de bevende gaslichtschemering een trap op en kwamen weldra op de speelplaats. Een oude surveillant met een dronkaardsgezicht en een belachelijk kleine bolhoed verliet zijn groepje luidruchtige bengels om zijn Vlaamse gasten te verwelkomen. Hij deelde zijn cher collègue mede dat zijn directeur met de hoogste klasse op reis was, dat de dienstdoende chef thuis was gebleven om zijn lumbago te laten verzorgen en dat hijzelf na een halfuurtje zou gaan slapen want zijn dienst liep ten einde, doch hij zou évidement nog eerst alles tonen aan de cher collègue. Had hij gedurfd, hij zou 'm dadelijk gesmeerd hebben. In de schemering kon Peter Machtens feitelijk niet goed uitmaken of die aangeklede aap hem in het ootje nam ofwel een beetje bezopen was.

Ze gingen hun handen wassen in voorhistorische kommen van een twijfelachtige netheid. Tien Waalse jongetjes maakten nog meer lawaai dan al de Vlamingetjes samen. In de eetzaal dronk de cher collègue nog een tas koffie mee om Machtens gezelschap te houden. Hij informeerde beleefdheidshalve naar de retributies, loofde de Vlaamse tucht, slurpte tussen twee hikjes in aan zijn pensionaatskoffie en speurde met kleine oogjes in de zaal.

Het warme eten kikkerde iedereen op. De Vlaamse jongens zwegen, nog onder de indruk van het avondlijk akelige gebouw; de Waaltjes taterden voort, zij waren hier thuis.

Toen het teken werd gegeven om de zaal te verlaten, verwekten stoelen en voeten even een schril geschuur en dof gestommel.

De surveillant bracht Peter en zijn jongens in een donkere gang. Daar bleven ze wachten. Een paar Waalse knapen draaiden om de groep heen en grinnikten: — Alaska, Alaska!

— Wat willen ze daarmee zeggen, informeerde Peter.

— Och, zei de studiemeester, met een verdwaasde glimlach om de mond, deze vleugel van het gebouw wordt alleen 's zomers voor onze gasten gebruikt; 's winters zet hier geen mens een voet, het regent binnen op de zolder en op de derde verdieping; maar stel u gerust, cher collègue, het heeft nog in geen twee maanden geregend hier. Ziezo, A l a s k a, zei hij, met een grimas die Peter niet toeliet te onderscheiden of hij spotte of diep onverschillig bleef.

De conciërge kwam met een hoge ladder aanzeulen, plaatste

ze tegen de muur, klom tot op de hoogte van de schakelaar en zorgde er in één-twee-drie voor, dat Alaska opnieuw kon verlicht worden. Ineens werden enkele hoge spinnewebben en stofdraden zichtbaar. Op het eerste trapportaal bleef de bolhoed staan en zei: — Hier kunnen twaalf leerlingen slapen. En hij opende de deur van een muf zaaltje. Drie lavabo's waren vroeger wit geweest, roestschubben hingen aan de buizen. Met een beklemd gevoel duidde Peter twaalf brave jongens aan om hier te slapen.

Dan trokken de anderen verder door een lange gang die leidde naar een tweede zaal.

— Hier nog twaalf, prevelde de studiemeester, bijna onverstaaubar, want hij moest weer een hik onderdrukken.

— En de vier laatste dan, vroeg Machtens.

— Die kunnen in het zaaltje naast uw kamer, rechtover de W. C.'s, logeren. Ha, cher collègue, een school is geen hotel. Que voulez-vous!

Ineens wist Peter dat de bolhoed niet spotte, maar als een automaat zijn werk deed. Ook een sufferd, een stakker, een ouwe verzopen bolhoedproleet.

— Toon me mijn kamertje, vroeg Peter, bijna grimmig.

De bolhoed opende een deur. Hij keek eens naar zijn horloge en zei, plichtmatig, woorden die hij al dikwijls in de schone Meimaand had uitgesproken: — Voilà, cher collègue, votre Grand Quartier-Général. Et la bonne nuit. Au besoin, kunt u me vinden in kamer nummer zeven. Daar slaap ik. Au fond du couloir principal.

Een slappe handdruk, een fossiele glimlach en weg slofte de ouwe sufferd door de hoofdgang van Alaska.

Peter ging weer in de drie zaaltjes zijn schapen opzoeken. Sommigen stonden beteuterd bij hun bed, anderen daarentegen gooiden al met washandjes of hoofdkussens naar elkaar. De brutale Seppen Miezen bleef bij de meester en zonder iets te vragen stak hij overal een behulpzame hand toe. Hij volgde Peter als een trouwe hond. Zijn kalmte overtuigde de anderen en voor het eerst zag Peter dat hij zich totnogtoe in die jongen vergist had.

— Ik zal water voor u halen, Mijnheer, zei Seppen.

Verscheidene jongens moesten de meester iets vragen.

— Meneer, waar is de W. C.?

— Meneer, waar moeten wij ons morgen wassen?

— Meneer, ik heb geen hoofdkussens!

— Mag ik daar voor zorgen, Mijnheer, vroeg Seppen, één en al bezorgdheid.

— Goed, zei Peter, en hij dacht bij zichzelf: — Die Seppen kan in een school niet tot zijn volle ontplooiing komen, hij heeft de wijde wereld nodig.

Toen Seppen iedereen een handje had toegestoken, zag Peter hem op het einde van de gang met de chauffeur spreken. Die had ook al zijn logies gevonden.

Het duurde nog een volslagen uur, eer iedereen eens naar de W. C.'s rechtover zijn grand quartier-général was geweest. De gang en omgeving stonken naar jonge urine. Op de schaarse meubeltjes in zijn kamer, op de nachttafeltjes in de chambrettes, op de vensterkozijnen, op alles lag een laag grijs stof.

Stof van Alaska, mompelde hij bitter. Het maakte hem opstandig, het maakte hem daarna weemoedig. Hij dacht aan zijn moedertje en de zorgen die hij nu miste. Maar zijn verantwoordelijkheid over zoveel jonge levens hield hem kloek. Wat een rotbarak, die ouwe school van zijn baas.

Toen al zijn jongens sliepen en zijn laatste inspectietocht ten einde liep, slaakte Peter een zucht van verlichting en sloot hij de deur achter zich. Sluiten, bij wijze van spreken, want er was geen sleutel (waarschijnlijk om elke poging tot zelfmoord of afzondering te verijdelen).

Hij kon nog niet rusten en liep nog eens tot aan kamer nummer zeven. De cher collègue lag te snurken. Zijn deur was wél op slot! Dan keerde hij weer naar zijn Grand Q.-G.

Peter legde zich te bed, onder het hoge, vuile venster. Het stormde buiten en hij voelde de wind, door de retsen, op zijn hoofd en in zijn nek. Het werd hem toch te machtig: — G. v. d., kon zijn baas daar maar zelf eens in liggen, het zou voor altijd gedaan zijn met dat romantisch gezever over zijn oud kot!

Dan bedaarde Peter weer en hij sleurde het krakerige bed wég van het venster, uit de tocht. Dat was geen bed voor hem; hij stak er met zijn voeten uit, hij kon niet rusten als hij niet languit kon liggen. Hij probeerde het in diagonaal, maar de matras had een « put » in het midden en hij viel er weer telkens in. Weer rook hij de vieze lucht uit de gang. Hij trachtte de « wol » te kneden, weer effen te krijgen. Het ging niet. Op een paar dunne plaatsen voelde hij de « inhoud ».

— Zeegras, waarachtig!

Hij wilde nog eens zijn handen wassen in de gang, onder een kraan. Ze kleefden van nerveus zweet. Geen emmer. Ook niets om zijn stuk zeep in te leggen. Dan maar op de plankenvloer. Hij was spaarzaam met het water, het vormde een plasje onder de kraan en zijpelde door de hardgevezelde vloer. In een paar ogenblikken was het plasje weg, opgezogen. Bah, zei hij, de grotten van Alaska zullen het wel opvangen... Een paar leerlingen lagen luidop te dromen, een zegde zijn fabeltje van La Fontaine op, een ander sprak met zijn mama. Hij dacht nu ook weer aan de zijne. Haar zoete glimlach deed hem huiveren van ontroering. Wat een verschil met die dwaze grimas van de bolhoedsufferd. Het schreien stond hem nader dan het berusten. En daar liep hij nu door die kille gang, met zijn nat stukje zeep. Hij trok een van de drie W. C.'s binnen. Hij rilde over zijn rug. Als hij hier nog lang zou rondrentelen, zou hij weldra koude voeten krijgen. Uiteindelijk weer in zijn

kamer. Zut, eindigde hij. La nuit porte conseil. Haha, de nacht als vijand. En hij hier gans alleen met acht en twintig schapen van jongens, in A l a s k a. Wij reizen om te leren. En zullen nog vele keren op onze zeegraszak ons mogen omkeren.

Hij keek nog eens naar de hoge, gore muren die in geen twintig jaar nieuw behangselpapier hadden gekregen, zwarte en groene schimmelstrepen stonden er op. En toch sliep hier anders een of ander jongmens, want er hingen foto's van filmsterren aan deze muur, een uitdagend koele Rita Hayworth in de rol van Salomé en een romantisch tedere Jane Wyman...

*Wij drinken allen Martini
en denken aan onze Lili*

Ja, dat bierkaatrijmpje zal wel van Seppen Miezen zijn, dacht hij... Toen sliep ook hij in, gebroken van vermoeidheid.

ILL. : ROGER COOLS

JAN SCHEPENS